

Glatz Ferenc megnyitó beszéde

Elhangzott: „Az együttéléstől a tömeggyilkosságokig a Balkánon a 20. században” című konferencián, 2011. szeptember 30-án

(Második rész, szó szerinti leírat)

... „Most is azt mondom, hogy egyszer már be kell fejezni ezt a második világháborút, egyszer már tulajdonképpen pontot kellene rakni, és most a szegény szerbeknek jutott az, ha úgy tetszik teher, hogy őrjüket verik el a port, hogy ugyanazt, amit ők megcsináltak 44–45-ben, persze nemcsak magyarokkal és nemcsak etnikummal, nagyon jól tudjuk, hogy az áldozatok, amelyeknek ismerjük a listáit, ötven százaléka szerb volt, tehát nemcsak etnikai tisztogatás volt, hanem politikai tisztogatás is volt, de ugyanazt, amit ők most kénytelenek megszenvedni, ugyanezt megszenvedték már a csehek a sziléziai németek miatt, vertriebenen Deutschen, a kiűzött németek miatt, megszenvedték a szerencsétlen szlovákok, akik nekünk mármint magyaroknak egy jótányit nem engedtek ebben az ügyben, és legyünk őszinték, megszenvedték a lengyelek is, hiszen a második világháborút ők igaz, győztesen fejezték be, az egész német-lengyel megbékélési akcióban azért született egy politikai jó döntés, egy bölcsesség, de mi történészek tudjuk, hogy nem úgy volt. És mi történészeknek volt annyi esze, hogy hallgattunk, én akkor éppen többet Németországban tartózkodtam, mint itthon, mert azt mondtuk, a jövő és a jelen fontosabb, mint a múlt. Én tehát a mai konferenciának a jelentőségét most abban látom, hogy mindnyájan akik itt az etnikai tisztogatásokról és az etnikai ellentétekről a második világháború idején és a Balkán térségében beszélünk, tudjunk úgy beszélni, hogy tisztában vagyunk, hogy minden egyes mondatunknak, minden egyes következtetésünknek a jelenre és a jövőre jelentősége van. Létezik egy vegyesbizottság, szerb-magyar akadémiai vegyesbizottság, amelynek a magyar elnöke én vagyok, és amelyet mi tulajdonképpen hobbiból, privát alapítványból támogatva működtetünk, mert egyik állam se egyetlenegy petákot, egyetlenegy fillért nem adott, sem a szerbek, sem a magyarok nem adtak ennek a

bizottságnak eddig egyetlenegy fillért sem, tehát mi csináljuk, mert meg vagyunk győződve, hogy ezt a háborút egyszer le kell zárni. Egy fölhívást intéztünk tegnap a két köztársasági elnökhöz, itt van nálam angolul, nem fogom felolvasni, amelyben azt mondjuk a két elnök, hogy a megbékélés az megbékélés a politikusok között, megbékélés a kutatók között, de mindenekelőtt megbékélés az emberek között. Én úgy látom, mi úgy látjuk, hogy az emberekben a megbékélés sokkal előrehaladottabb, mint gondoljuk. Mindig beszélünk arról, hogy ledöntenek egy sírkeresztet, nagy újság, persze ezzel lehet a tévé, a tévében is érvényesüléshez jutni, de valójában a tömegekben a megbékélés, ha valaki lejön velem Szerbiába, itthon van Magyarországon, látja sokkal erősebb a megbékélés, mint arról beszéljünk. A megbékélés a kutatók között előrehaladott. Énszerintem ma is erről fogunk ma itt tanúságot tenni. De a megbékélés a politikusok között sajnos nem haladt előre. A parlamenti többpártrendszernek nemcsak előnyei vannak, hanem hátrányai is. Az egyik hátránya az, ami éppen a demokrácia nagy előnye, hogy a politikusokat meg kell választani. Most a nagy előnye, hátránya is az, hogy a politikusok abból élnek, hogy őket megválasztják. És ezek a politikusok természetesen nemcsak azokat a hazugságokat keresik, amelyek tetszenek az embereknek, hogy ugyanis majd ingyen lesz a kolbász, kolbászból lesz a kerítés, aztán amikor elmúlt a választás, természetesen rájönnek arra, hogy se kolbász, se kerítés, már lassan nincs is, amit bekerítsünk. Nemcsak erről beszélnek, hanem keresik azokat az issue-kat, azokat a témákat is, amelyekkel az embereknek érzelmeit fel lehet fokozni. Sajnos itt, Közép-Kelet-Európában 1990 után a nemzetek egymásra uszításában nem az értelmiség játssza a vezető szerepet, nem az emberek, hanem a politikusok. A politikusok, akik a megválasztásuk érdekében minden olyan nemzeti érzékenységet fölelevenítenek, fölmelegítenek, amivel az embereket egymásra, egymásnak lehet uszítani. Úgy gondolom, hogy mi, akiknek a családjában, egyaránt ott vannak, Csurka Pistinek mondtam, hogy ez nagyon jó, hogy te ilyen nemzeti radikális pártnak vagy a közvetlen parancsnoka, nagyapád

olyan tót volt, hogy magyarul egy szót sem tudott rendesen kimondani, hát itt tartunk mi, akiknek a családjában ott vannak, az enyémben is, szerbek, németek, magyarok, Radovicsok, horvátok, tótok, minekünk tulajdonképpen egyszer már azt kellene mondani, minekünk egyszer már azt kellene mondani, hogy elég volt ebből, és a politikusokat megkérni, hogy könyörgünk, ne beszéljenek a történelemről, ne beszéljenek a történelemről, hanem beszéljenek a jövőről. Én úgy gondolom, hogy ebben a közép-kelet-európai térségben, ahol most tulajdonképpen elsőnek a két nemzet vizsgálják nagykorúságból, elsősorban a magyarok, mi és a szerbek, mert most közöttünk van a legnagyobb ütközés, úgy gondolom, hogy egyszerre kell az elmúlt nyolcvan évnek az összes terhét vagy magunk mögött hagyni, vagy pedig valamilyen módon azt mondani, hogy tegyük félre a csomagot, és beszéljünk a jövőről. Meg vagyok győződve arról, hogy az itt élő népeknek először kétszáz év óta több a közös érdeke, mint az érdekellentéte. Ez vonatkozik azokra a szegény szerbekre, akiknek most kell az albánokkal Koszovó ügyében megegyezni, most kell a magyarokkal a második világháború ügyében megegyezni, most kell a németekkel megegyezni, vonatkozik a magyarokra, akiknek ugyancsak a szlovákokkal most kell megegyezniük, aztán még jön Ukrajna, várjunk egy kicsit még jön Ukrajna, most kell megegyeznünk a románokkal, most kell megegyeznünk a szerbekkel, én úgy gondolom, hogy egy ilyen vegyesetnikumú társadalomban, a mi nemzedékünk történészeinek már nemcsak az a feladata, hogy kapirgásson még három mondat után, hogy mit lehet felhozni egyik vagy másik oldalon érveként, hanem azzal is törődni kell, hogy mi lesz holnap. Nem tudom, hogy az a felhívás, amit megírtunk, ahol azt mondtuk, hogy mi történészek és kutatók megteszünk mindent azért, hogy a szerb és a magyar nép egymással békésen tudjon Európai Unióról, európai jövőről, közös szakpolitikákról beszélni. Mi azt kértük, hogy a politikusok is tegyenek meg mindent azért, hogy ez a megbékélés folytatódjék, és ezzel lezajlódjék. Biztos vagyok azonban abban, hogy ezeken az értelmiségi fórumokon, mint amilyen ez a mai is, mai is, arra kell törekedni,

hogy ne csak a magunk bánatát keseregjük el. Rengeteget támadnak, nem rengetegen, egy markáns nemzeti radikális társaság, se történelmi fölkészültsége mint történésznek, se politikai tapasztalata mint aki politikát csinál, állandóan támadnak, és azt mondják, hogy ne beszéljek én Újvidékről, 942-ről, csak 44-45-ről, nem értik meg, hogy nem lehet 44-45-ről úgy beszélni, hogy ne beszéljünk Újvidékről, 42-ről. Majd most jön az évforduló, majd meg fogják látni. És nem lehet, hogy ne beszéljünk az első világháborúról, hogy ne beszéljünk a 18. 19. századról. Nekünk az a dolgunk, hogy ezeket az ellentéteket fölfejtjük, de nem az a dolgunk, hogy ezzel hecceljük az embereket, és nem az a dolgunk, hogy néhány fiatalembernek és hölgynek utólagos kárpótlást adjunk és tévészereplést biztosítsunk. Mert a televízió aztán rendkívül szereti a botrányokat fölkapni, ugyanannak a kis csoportnak a kezében a tömegkommunikáció legkülönbözőbb része. Nem ez, nem ez a mi feladatunk. Ők csinálják a maguk dolgát. Mindenki éljen abból, amiből meg tud élni. Minket azért fizetnek, legalábbis a mai konferencián, az Európai Intézet szervezésében, az Európai Intézetnek van pénze, a magánvagyon még nincs válságban, ... de az állam már igen, nos nekünk az a dolgunk, mi abból élünk, hogy szembenézzünk a múlttal, de azért az is a dolgunk, hogy ezt elmondjuk, mindezt nem azért tesszük, mindezt nem azért tesszük, hogy egymás ellen uszítsuk őket, hanem azért tesszük, mert ki akarjuk beszélni a problémákat. Amíg a problémákat nem beszéljük ki, addig nem tudunk, addig nem tudunk, a harmadik cédulát teszik ide, mert köszöntöttem a szlovák nagykövetet, köszöntöttem a szerb nagykövetet, és most köszöntenem kell a koszovói nagykövetet... „